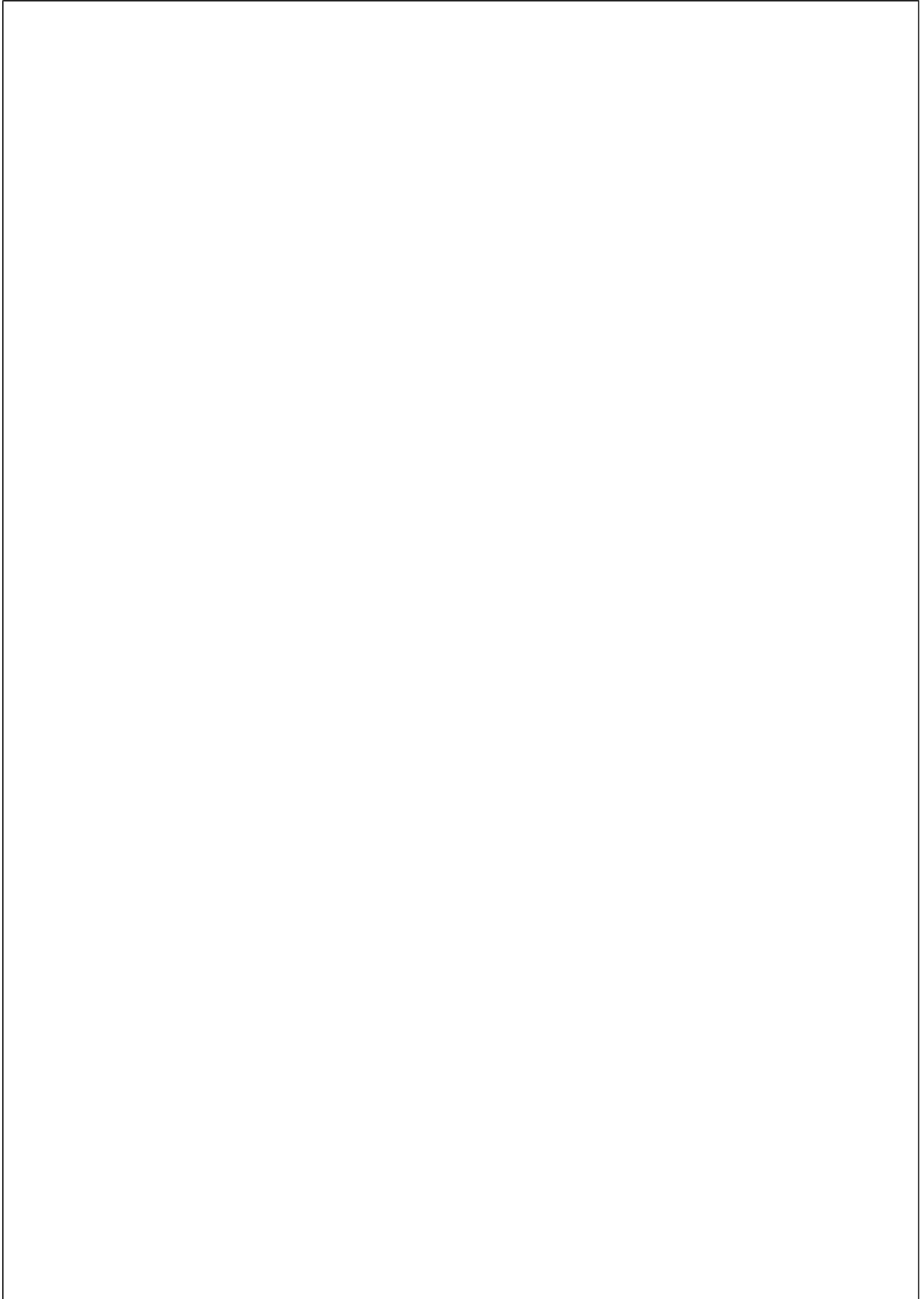

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/232119,Konferencja-poswiecona-sadownictwu-w-latach-1945-1989.html>
27.02.2026, 00:02

Konferencja poświęcona sądownictwu w latach 1945–1989

23 października 2025 r. w siedzibie Sądu Najwyższego w Warszawie odbyła się konferencja naukowa „Wymiar niesprawiedliwości – sądownictwo okresu demokracji ludowej. Doświadczenia lat 1945–1989”. W wydarzeniu uczestniczył zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr hab. Karol Polejowski.

23.10.2025

Dyskusję otworzyła Pierwsza Prezes Sądu Najwyższego dr hab. Małgorzata Manowska. Następnie Szef Kancelarii Prezydenta RP Zbigniew Bogucki odczytał list Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Karola Nawrockiego.

- Lata 1944–1956 to bezsprzecznie najgorszy czas w historii polskiego państwa i prawa. Należy mówić o stalinowskim terrorze, a nie sądownictwie – cytując tytuł konferencji, o „wymiarze niesprawiedliwości”.

Powojenny terror komunistyczny oznaczał przede wszystkim zabójstwa polityczne dokonywane w ramach zwalczania „reakcyjnego podziemia”. W oparciu o stalinowskie ustawodawstwo do 1955 roku wydano nie mniej niż 5 tysięcy wyroków śmierci, a do 1956 roku w różnego typu więzieniach, w tym siedzibach Urzędu Bezpieczeństwa i obozach pracy, straciło życie ponad 20 tysięcy osób. Tysiące uczestników powstania antykomunistycznego zginęły w walce lub kazamatach NKWD i UB, a nieustaloną do dziś liczbę ludzi wywieziono w głąb Związku Sowieckiego. Sprawcy tych zbrodni w olbrzymiej większości pozostali bezkarni

- napisał w liście Prezydent RP.

Z przemówieniem okolicznościowym wystąpił zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski. Podkreślił w nim, że to, co działo się w latach 1944–1956 – wyroki śmierci, prześladowania, to głównie dzieło Wojskowych Sądów Rejonowych, o czym trzeba bardzo wyraźnie mówić.

- Sądownictwo wojskowe budowane od samego początku przez władze komunistyczne miało zapewnić z punktu widzenia komunistów szybką ścieżkę wskazywania tzw. wrogów ludu i eliminowania ich ze społeczeństwa. Społeczeństwa, które miało być oczyszczone z „elementów reakcji”, jak wówczas mówiono

- dodał.

W trzech sesjach wzięli udział pracownicy Instytutu Pamięci Narodowej. Podczas pierwszej – Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości. Doświadczenia lat 1945–1956 – wykład „Procesy »kiblowe«. Casus żołnierza AK-WiN Jerzego Woźniaka »Jacka«” wygłosił dr hab. Tomasz Balbus, naczelnik Archiwum IPN we Wrocławiu.

Podczas drugiej sesji – Sędziowie z lat 1945–1956 – dr Krzysztof Łagojda z oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN we Wrocławiu opowiedział o sędziach Wojskowego Sądu Rejonowego we Wrocławiu w latach 1946–1955, a dr Marta Paszek z oddziału IPN w Katowicach wygłosiła

wykład pt. „Polityka karna w Polsce »ludowej« a wyroki wojskowych sądów rejonowych (1946–1955) w sprawach politycznych”.

Z kolei pracownik oddziału IPN w Warszawie dr hab. Patryk Pleskot przybliżył działalność Wojskowych Sądów Rejonowych w pierwszej powojennej dekadzie na przykładzie WSR w Warszawie. Opowiedział również o kadrach, orzecznictwie i relacjach z Najwyższym Sądem Wojskowym. Pracownik Biura Badań Historycznych IPN Paweł Sztama mówił o sowieckich prawnikach w wojskowym wymiarze „sprawiedliwości” stalinowskiego okresu Polski „ludowej”.

Tematyka ostatniej sesji naukowej obejmowała lata 1956–1989. Wykład „»Polskie rehabilitacje«. Prawnoustrojowe aspekty przemian politycznych w Polsce w latach 1953–1957” przedstawił dr Arkadiusz Kutkowski, pracownik Delegatury IPN w Radomiu. Dr Grzegorz Majchrzak z Biura Badań Historycznych IPN zaprezentował kulisy powstania i stosowania dekretu o stanie wojennym, a dr Przemysław Piątek z oddziału IPN w Katowicach przedstawił wybrane zagadnienia dotyczące instrumentalnego wykorzystania wykładni prawa karnego w praktyce sądowych represji społecznych okresu Polski Ludowej.

Konferencja została zorganizowana przez Sąd Najwyższy we współpracy z Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL.

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Warszawa

Centrala

Konferencja naukowa